

Nr 5

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1955 vid dess trettioåttonde sammanträde fattade beslut.

Genom en den 16 december 1955 dagtecknad proposition, nr 18 år 1956, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, anhållit om riksdagens yttrande angående vissa i nämnda protokoll omförmälda, av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1955 vid dess trettioåttonde sammanträde fattade beslut.

Ifrågarande beslut, vilka är av beskaffenhet att i enlighet med artikel 19 av Internationella arbetsorganisationens stadga skola underställas riksdagen, är följande:

- 1) Konvention (nr 104) angående avskaffande av straffpåföljder för brytande av arbetsavtal från migrerande arbetares sida.
- 2) Rekommendation (nr 99) angående arbetsvård för partiellt arbetsföra.
- 3) Rekommendation (nr 100) angående skydd för migrerande arbetare i underutvecklade länder och områden.

Texterna till konventionen och rekommendationerna har såsom bilagor (Bilaga A—C) fogats till propositionen. Utskottet torde få hänvisa till dessa bilagor.

Svensk ratificering av konventionen avstyrkes i propositionen. Beträffande rekommendationen nr 99 föreslås, att däri framlagda riktlinjer tages i beaktande vid den svenska arbetsvårdsverksamhetens fortsatta utbyggnad, medan rekommendationen nr 100 icke anses påkalla annan åtgärd från svensk sida än en förklaring att i rekommendationen angivna åtgärder saknar tillämpning på svenska förhållanden.

Internationella arbetskonferensens trettioåttonde sammanträde hölls i Genève under tiden den 1—23 juni 1955. I sammanträdet deltog representanter för 65 medlemsstater, av vilka det stora flertalet sändt fullständiga delegationer, d. v. s. två regeringsombud samt ett ombud från vardera av arbetar- och arbetsgivarsidan. Sverige deltog i sammanträdet med en fullständig delegation.

Konvention (nr 104) angående avskaffande av straffpåföljder för brytande av arbetsavtal från infödda arbetares sida

Vid *Internationella arbetskonferensens 25:e allmänna sammanträde* (år 1939) antogs en *konvention* (nr 65) i förevarande ämne, vilken ratificerats endast av Nya Zeeland och Storbritannien samt av Italien, såvitt avser Somaliland.

I den proposition till *1940 års riksdag*, nr 19, i vilken riksdagens yttrande över konventionen inhämtades, anförde dåvarande chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, att då Sverige icke hade kolonier eller därmed jämförliga underlydande områden, syntes anledning icke förligga för vårt land att ratificera konventionsförslaget.

Andra lagutskottet, som behandlade propositionen i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 6, hade icke något att erinra mot vad departementschefen anfört.

I artikel 2 av *1939 års konvention* stadgas bl. a., att alla straffpåföljder för brytande av avtal, på vilka konventionen äger tillämpning, skall avskaffas »progressivt och snarast möjligt».

1955 års konvention i ämnet innebär i huvudsak, att alla straffpåföljder för brytande av arbetsavtal, som avses i 1939 års konvention, skall avskaffas omedelbart eller — om det ej kan ske — så snart som möjligt och inte senare än ett år efter konventionens ratificering.

Över konventionen har *delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet* yttrat sig.

Delegationen erinrar om att delegationen i ett den 1 december 1939 avgivet yttrande över 1939 års konvention framhållit, att det icke borde ifrågakomma för Sverige att förverkliga konventionens föreskrifter genom lagstiftning eller på annat sätt; konventionen borde då ej heller ratificeras.

Med hänsyn till statsmakternas ställningstagande till 1939 års konvention och då ej heller de i den nya konventionen intagna bestämmelserna ägde tillämpning på svenska förhållanden, föreslår delegationen, att sistnämnda konvention icke ratificeras av Sverige.

Föredragande departementschefen, statsrådet Ericsson, anför i propositionen efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena, att han på de skäl, som anförts av delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet, anser att konventionen inte bör ratificeras av Sverige.

Rekommendation (nr 99) angående arbetsvård för partiellt arbetsföra

Sedan frågan om arbetsvård för partiellt arbetsföra varit föremål för en första behandling vid arbetskonferensens 37:e sammanträde (1954), varvid till grund för diskussionen lades de synpunkter, som framkommit i svaren från vissa medlemsstater — bland dem Sverige — å ett av arbetsbyrån utarbetat frågeformulär, uppfördes ärendet på dagordningen för 1955 års konferenssammanträde för slutligt avgörande.

Inför det för ärendets behandling vid konferensen tillsatta utskottet framlades ett av arbetsbyrån efter konsultation av medlemsstaterna utarbetat förslag till rekommendation angående arbetsvård för partiellt arbetsföra. Detta förslag togs till utgångspunkt för utskottets förhandlingar.

Den slutligt utarbetade rekommendationen antogs enhälligt med 210 röster.

Med partiellt arbetsför avses i rekommendationen varje person, vilkens utsikter att erhålla och behålla lämpligt arbete är väsentligt begränsade till följd av fysiskt eller psykiskt handikapp. En viktig princip, som fastslås i rekommendationen, är att arbetsvården bör göras tillgänglig för alla partiellt arbetsföra, oavsett handikappets ursprung eller art och oavsett ålder, förutsatt att de kan förberedas för och har rimliga utsikter att erhålla och behålla lämpligt arbete. Rekommendationen innehåller vidare uttalanden om principer och metoder för yrkesvägledning, yrkesutbildning och placering av partiellt arbetsföra, huvuddragen av arbetsvårdens administrativa organisation samt en uppräknning av lämpliga metoder för att stimulera de partiellt arbetsföra att utnyttja arbetsvården. Andra punkter i rekommendationen hänför sig till samverkan mellan medicinska och arbetsvårdande organ, varjämte särskilda anvisningar lämnas för handikappade barn och minderåriga.

Två avdelningar (VII och VIII) av rekommendationen berör uteslutande den viktiga frågan om anställning av partiellt arbetsföra. Vid utskottsbehandlingen av nämnda fråga yppades olika åsikter, i det att vissa ledamöter ansåg, att arbetsgivarna borde ha skyldighet att anställa en viss procent partiellt arbetsföra, medan andra medlemmar av utskottet föredrog att anlita frivilliga metoder i förevarande hänseende. Slutligen uppnåddes inom utskottet en kompromiss, som sedermera godkändes av konferensen. Enligt denna kompromiss bör anställning av partiellt arbetsföra främjas genom att följande metoder tillämpas. Arbetsgivarna bör anställa ett visst procenttal av partiellt arbetsföra, varvid dock bör iakttagas att arbetsföra icke därigenom förlorar sina anställningar. Vissa särskilda yrken bör förbehållas de partiellt arbetsföra. Personer med svårt handikapp bör erhålla arbetsmöjligheter eller företräde till anställning inom vissa yrken, vilka anses lämpliga för dem. Slutligen bör kooperativa eller andra liknande företag, vilka ledes av partiellt arbetsföra eller drives för deras räkning, inrättas samt driften av dylika företag underlättas. Dessa metoder bör komma till användning, när så befinnes lämpligt med hänsyn till nationella förhållanden och principer.

Över rekommendationen har yttranden avgivits av socialstyrelsen, pensionsstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, medicinalstyrelsen, Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation och delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet.

Socialstyrelsen uttalar sammanfattningsvis om rekommendationen, att så-

vitt styrelsen kunnat finna torde verksamheten här i landet för de partiellt arbetsföra i huvudsak ansluta sig till de i rekommendationen uppdragna riktlinjerna, och styrelsen har icke funnit anledning att föreslå några lagstiftningsåtgärder i anledning av rekommendationen.

Arbetsmarknadsstyrelsen anser det värdefullt, att en internationell överenskommelse utformas inom detta viktiga socialpolitiska område, där utvecklingen i hög grad kännetecknats av ett internationellt utbyte av idéer, teknik och metoder, som särskilt under perioden efter det sista världskriget i hög grad intensifierats.

Det vore naturligt, fortsätter styrelsen, att vårt land hittills varit en i huvudsak mottagande part, när det gällde nya impulser på rehabiliteringsområdet. Under de senaste åren hade emellertid Sverige kunnat påbörja uppbyggandet av en organisation för arbetsvården, som i sina grunddrag anslöte sig till det idéprogram, som kodifierats i den nu antagna rekommendationen och som tillvunnit sig erkännande från internationella auktoriteter på området. Självfallet vore detta ett arbete på lång sikt och på intet sätt avslutat. Sverige kunde emellertid även anses ha resurser för att vidareutveckla en sådan samordning av administrativa och andra åtgärder, som förutsattes i rekommendationen. Arbetsmarknadsstyrelsen följde med uppmärksamhet dessa frågor. Styrelsen hade varit i tillfälle att delta i förarbetena till rekommendationen och att därvid redovisa sina synpunkter. Enligt styrelsens mening återgäve rekommendationen en tidsenlig uppfattning av arbetsvårdens metoder och mål.

Delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet finner i likhet med arbetsmarknadsstyrelsen, att rekommendationen återgiver en tidsenlig uppfattning rörande arbetsvårdens metoder och mål. Det syntes råda god överensstämmelse mellan rekommendationen och det principprogram, som låge till grund för den arbetsvårdande verksamheten i Sverige, även om detta program ej i alla avseenden och i full utsträckning kunnat förverkligas. Delegationen förordar därför, att de i rekommendationen framlagda riktlinjerna tages i beaktande vid den svenska arbetsvårdsverksamhetens fortsatta utbyggnad samt att rekommendationen därjämte överlämnas till den pågående utredningen om socialförsäkring och arbetsanpassning, som enligt de för utredningen angivna direktiven hade att behandla vissa av de i rekommendationen berörda spörsmålen.

Departementschefen anför:

»I fråga om rekommendationen (nr 99) angående arbetsvård för partiellt arbetsföra ansluter jag mig till den uppfattning, som kommit till uttryck i flera av remissyttrandena, nämligen att de i rekommendationen framlagda riktlinjerna bör beaktas vid den svenska arbetsvårdens fortsatta utbyggnad samt att rekommendationen därjämte bör överlämnas till utredningen om socialförsäkring och arbetsanpassning för att av utredningen tagas under övervägande, i den mån i rekommendationen avhandlade ämnen faller inom ramen för utredningsuppdraget.»

Rekommendation (nr 100) angående skydd för migrerande arbetare i underutvecklade länder och områden

Rubricerade rekommendation innehåller en rad bestämmelser avsedda att skydda migrerande arbetare under deras resor och under anställningstiden, att stimulera dem till bosättning samt att förhindra icke önskvärd migration. I rekommendationen återfinnes även vissa anvisningar, som redan förekommer i andra internationella instrument med giltighet för icke självstyrande områden. Konferensen ansåg emellertid, att det var nödvändigt att utsträcka dessa bestämmelser till att omfatta migrerande arbetare från samtliga underutvecklade länder, vare sig det gäller icke självstyrande eller oberoende stater.

Delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet har yttrat sig över ifrågasvarande rekommendation. Då en tillämpning av de i rekommendationen lämnade anvisningarna icke torde ifrågakomma för Sveriges del, har delegationen ansett sig sakna anledning att ingå på någon närmare granskning av desamma. Rekommendationen borde enligt delegationens mening icke påkalla annan åtgärd från svensk sida än en förklaring, att i rekommendationen angivna åtgärder saknade tillämpning på svenska förhållanden.

Departementschefen anför i fråga om förevarande rekommendation, att han i likhet med delegationen anser, att rekommendationen icke påkallar annan åtgärd från vårt lands sida än en förklaring, att i rekommendationen angivna åtgärder saknar tillämpning på svenska förhållanden.

Utskottet

Utskottet ansluter sig till vad föredragande departementschefen i propositionen yttrat.

Utskottet hemställer,

att riksdagen i anledning av förevarande proposition, nr 18, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet anfört.

Stockholm den 9 februari 1956

På andra lagutskottets vägnar:

ELSA JOHANSSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Nils Elowsson, Axel E. Svensson, fru Carlqvist, herrar Mannerskantz, Grönkvist, fru Hamrin-Thorell, herrar Alvar Andersson och Åkesson;

från andra kammaren: fru Johansson i Norrköping, herrar Jacobsson i Tobo, Nilsson i Göteborg, Lundberg, Carlsson i Bakeröd, fröken Höjer, fröken Sandell och fröken Wetterström.